

"Azərbaycanda bütün sənədsiz evlərə sənəd verilməlidir". Bunu Bakı şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov Binəqədi rayonunun sakinlərlə görüşdə deyib. Onun sözlərinə görə, uzun illərdir ev tikdirib, sənəd ala bilməyən vətəndaşların problemləri artıq aradan qaldırılacaq: "30 ildir evi tikib, orada yaşayır, amma sənədləşdirə bilmir. Cənab Prezidentin tapşırığı ilə komissiya yaradılıb və bu məsələ yaxın günlərdə nəinki Bakı, ölkə üzrə öz həllini tapacaq".

Xatırladaq ki, fevral ayında prezident İlham Əliyev çoxmənzilli binaların istismara qəbulu prosesinin asanlaşdırılmasına dair fərman imzaladıqdan sonra bir sıra hökumət rəsmiləri analogi adının fərdi evlərlə bağlı da atılacağını bildirmişdilər. Mart ayında Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi bəyan etdi ki, sənədsiz inşa edilmiş tikililərin sənədləşdirilməsi ilə bağlı konsepsiya hazırlayır və yaxın zamanlarda Prezident Administrasiyasına təqdim ediləcək. E.Əzizovun Binəqədi sakinlərinə dediklərindən isə aydın olur ki, hazırlanan hüquqi baza bütün ölkə üzrə sənədsiz fərdi evlərlə bağlı problemlərin aradan qaldırılması məsələlərini əhatə edəcək.

Qeyd edək ki, 2000-ci illərdə Bakı ətrafında sənədləşmə aparılmadan tikilən fərdi evlərin sayı bəzi məlumatlara görə, 700 mindən yuxarıdır. Bundan əlavə, Bakı kəndlərində Sovet dövründən tikilmiş evlərin çoxusunun da "kupça"sı yoxdur.

Hələ 2010-cu ildə Bakı və ətraf qəsəbələrin inkişafına dair ikinci dövlət proqramının təqdimatı keçiriləndə prezident İlham Əliyev qeydiyyat-sız evlərin sənədləşdirilməsi ilə bağlı məsələ qaldırılmışdı. Ölkə başçısı sənədsiz tikililər məsələsinin paytaxt üçün ciddi sosial problemə çevrildiyini bəyan edərək, müvafiq strukturlara, xüsusilə Bakı şəhər İcra Hakimiyyətinə sənədləşmə ilə bağlı xüsusi tapşırıq vermişdi.

Sonradan - 2012-ci ilin iyun ayında prezident magistr boru kəmərlərinin, yüksək gərginlikli elektrik şəbəkələrinin, nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin və suların mühafizə zonalarında, neft və qaz yataqlarının işlənməsi üçün təsərrüfat subyektlərinin istifadəsində olan torpaq sahələrində inşa edilmiş yaşayış evləri və digər tikililərlə bağlı məsələlərin tənzimlənməsi məqsədi ilə komissiya yaradılması haqqında sərəncam imzaladı. Komissiya tərəfindən strateji, dövlət əhəmiyyətli, mühafizə zolağına düşən

Sənədsiz evlərin sənədləşdirilməsi prosesi yaxın vaxtlarda reallaşacaq

Mərkəz hökumətə problemin həllinə dair təklif təqdim edib

ərazilərdəki, neft quyularının, yüksək gərginlikli elektrik xətlərinin, demiryolu xətlərinin yaxınlığındakı, dövlət müəssisələrinin ərazisində tikilən evlərlə bağlı araşdırma aparılıb, bütün lazımı sənədlər toplanaraq Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə (BŞİH) göndərilib.

2014-cü ildə BŞİH-dən verilən məlumatda 4 kateqoriya üzrə siyahı hazırlanaraq Nazirlər Kabinetinə təqdim edildiyi qeyd olunub: "Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti müvafiq qurumlarla birgə 1900-1950-ci ilədək, 1975-ci ilədək, 1990-2000-ci ilədək və 2012-ci ilədək tikilən sənədsiz tikililərin siyahısını tərtib edib".

Nəhayət, prezident 2015-ci il yanvarın 13-də sənədsiz evlərlə bağlı problemin həllinə dair "Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında" qanun qüvvəyə minənədək əldə edilən və yaranmış daşınmaz əmlak obyektləri üzərində hüquqların əldə edilməsini təsdiq edən sənədlərin siyahısı'nın təsdiq edilməsi barədə fərman imzaladı. Prezidentin fərmanından 4 il keçməsinə baxmayaraq, indiyədək Bakıda

sənədsiz fərdi evlərin çıxarışla təmin olunması sahəsində ciddi bir irəliləyişin olduğundan danışmaq mümkün deyil. Hələ də yüz minlərlə insan evinə sənəd əldə edib, qeydiyyat düşə, adi mülkiyyət hüququndan istifadə edə bilmir.

İqtisadçı-ekspert, İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzinin rəhbəri Vuqar Bayramovun fikrincə, hündürmərtəbəli binalardakı mənzillərə çıxarış verildikdən sonra həyət evlərinin sənədləşdirilməsinə başlanılacaq: "Qeyd edim ki, İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzi (CESD) 2014-cü ildə sənədsiz inşa edilmiş tikililərin sənədləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər paketini Azərbaycan hökumətinə təqdim etmişdi.

Biz nəyi təklif edirdik və indi də məqbul hesab edirik? Əvvəla, bizim təkliflərimiz "Əmlak Aministiyası"nın nəzərdə tutur. O baxımdan yaxın zamanda sənədsiz əmlak aministiyası verilməsi məqsəduyğun olardı. İlk monitorinqlər göstərir ki, Bakı və ətrafdakı ərazilərdə sənədsiz həyət evlərinin sayı 450 mindir. Onların 70 minə yaxını inşaata icazə verilməyən

Əslində, bu prosedür dövlət üçün də əhəmiyyətlidir. Bir tərəfdən ev sahiblərinin mülkiyyət hüquqları təmin edilir, digər tərəfdən də əmlak vergiyə cəlb olunur. Ona görə problemin həlli dövlət qurumlarının özünün marağında olmalıdır və onlar qısa zamanda məsələnin aradan qaldırılmasına çalışmalıdır".

V. Bayramov bildirir ki,

uzun müddət gündəmdə olan sənədsiz həyət evləri probleminin yaxın zamanlarda həll ediləcəyi gözlənilir: "Bizim təklif etdiyimiz mexanizm prosesin sürətlənməsi, ev sahiblərinin mülkiyyət hüquqlarının qorunması və real sektorda aktivliyin artırılması baxımdan əhəmiyyətli hesab edilə bilər".

□ Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"

"İqtidar-müxalifət ideyalarının yeganə əyani müzakirə meydanı musavat.com-dur"

Partiya sədrləri canlı debatlar üçün telekanal platforması da yaradılmasını təklif etdilər

Hazırda Azərbaycan iqtidarının təmsilçiləri ilə müxalifət təmsilçilərinin yeganə canlı debat, dialoq platforması musavat.com saytının Facebook və youtube platformalarında həyata keçirdiyi "Canlı debat"dır. Başqa ikinci bir nümunə bu gün yoxdur. Bunun səbəblərini araşdırarkən sözügedən debatlarla iştirak edən müxalifət partiyalarının sədrləri təkliflər irəli sürdülər.

Vətəndaş və İnkişaf Partiyasının sədri Əli Əliyev də bildirdi ki, iqtidar-müxalifət ideyalarının yeganə əyani müzakirə meydanı musavat.com-dur. Əslində, bu, geniş olmayan siyasi azadlıqların mövcud olduğu Azərbaycan üçün unikal meydançadır. Debatlarda hər iki tərəf arqumentlərini səsləndirir, əsaslandırma aparır. Bu cür debatlar dialoq mühitinin formalaşmasına da xidmət edir: "Bu prosedür mühüm olanı cəmiyyətdir. Çünki son bir ildə internet tv-lərdə alternativlik təmin edilib. Lakin orada qiyabi olaraq iqtidar tənqidə məruz qoyulur. İnsanlar dünyanı daha çox görmə analizatoru ilə qəbul etdiyindən qiyabi tənqidlə əyani çəkişmədə ikinci yə üstünlük verirlər. Duyduğum budur. Onu da xüsusi vurğulamalıyam ki, internet tv-lərin son illərdəki fəaliyyəti olmasa idi, cəmiyyət oyanmaz, debatlar canlı keçməzdi. Hesab edirəm ki, dövlət, hakimiyyət canlı debatların, dialoqların daha böyük miqyasda yayımında maraqlı olmalıdır. Canlı debatları ya mövcud telekanallarda, ya da musavat.com platforması kimi meydanı telekanal səviyyəsinə qaldırmaq burada daha sıx, geni miqyasda reallaşdırmaq olar".

AĞ Partiyasının sədri Tural Abbaslı qeyd etdi ki, bu gün ölkəmiz və cəmiyyətimiz üçün vacib olan iqtidar-müxalifət debatının, diskussiyasının yeganə məkanının musavat.com olduğunu etiraf etmək lazımdır. Könül istərdi ki, bu cür platformaların sayı çox olsun: "Belə debatlar, dialoqlar, disbutlar xalqın, dövlətin, millətin maraqlarına xidmət edir. Odu ki, bu müzakirələr yalnız bir internet resursu üzərindən deyil, dövlət kanallarından, özəl kanallardan, əsasən də İctimai televiziyaadan da hazırlanmalı və yayımlanmalıdır. Musavat.com-un telekanal statusuna qaldırılması ilə də bu məsələdə ciddi irəliləyiş əldə etmək mümkündür. Debatlarda və diskussiyalardan isə iqtidar təmsilçiləri, deputatları qaçmamalıdır. Çünki onlar debatlardan, dialoqdan qaçdıqları zaman cəmiyyətdə heç də yaxşı qarşılanmır, təmsil olunduqları hakimiyyətin nüfuzuna heç də dividend gətirir, belə mənzərə yaranır ki, hakimiyyət dialoq mühitində maraqlı deyil. Odu ki, iqtidarı müdafiə edən siyasətçilər, deputatlar bu məsələləri nəzərə almalıdırlar".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Mayın 17-də Milli Məclisin növbəti plenar iclası spiker Oqtay Əsədovun sədrliyi ilə keçirildi. Deputat Qüdrət Həsənzadə söz alaraq dedi ki, AMEA-nın Tarix İnstitutu Keşikçidağ kompleksinə bağlı elmi cəhətdən əsaslandırılmış çox sanballı bəyanatla çıxış ediblər. Deputat bununla əlaqədar Tarix İnstitutuna təşəkkürünü bildirdi.

Deputat Çingiz Qənizadə dövlət rüsumlarının yüksək olması ilə bağlı vətəndaşların narazılıqlarını çatdırdı: "Dövlət rüsumlarına yenidən baxmaq lazımdır. İcarə müqaviləsi ilə bağlı dövlət rüsumu 92 manatdır. Bu, həddən artıq çoxdur və narazılıq yaradır. Bəzən elə olur ki, vətəndaş icarə müqaviləsi bağlayır, bir-iki aydan sonra yeni müqavilə bağlanır və növbəti dəfə rüsum ödəməli olur. Üstəlik, icarə müqaviləsindən əlavə ödənişlər də var. Bir icarə müqaviləsinin 2-3 aydan bir 100-200 manat xərcləri var". Ç. Qənizadə komitə sədri Ziyad Səmədzadəyə xitabən bu məsələyə yenidən baxılmasını xahiş etdi.

Spiker O. Əsədov isə dedi ki, belə məsələləri iclasa qədər müzakirə edib razılığa gəlmək daha yaxşı olar.

"Yol hərəkəti haqqında qanunun müzakirəsi zamanı söz alan deputat Fazil Mustafa bir sıra nöqsanlara diqqət çəkdi. O, ilk öncə avtomobil dayanacaqlarında yığılan vəsaitlərin mənimləndiyini vurğuladı. Deputat qeyd etdi ki, Azərbaycanda hava limanına, avtovağzala 10 dəqiqəlik də girendə ödəniş tələb olunur. F. Mustafa səfirliklərin viza üçün müraciət edən Azərbaycan vətəndaşının pulunu mənimləndiklərini də vurğuladı: "Biz bütün sahələrdə boşluqları doldurmağa çalışmalıyıq".

Komitə sədri, YAP icra katibinin müavini Siyavuş Novruzov əvvəlcə Birinci vitse-spiker Ziyafət Əsgərovun gündəlikdəki məsələlərdən kənar çıxış edən deputatlara irad tutmasına toxundu: "Elə məsələlər var ki, biz bunu burda demirik, onu feysbuk üzərində deməyin heç bir mənası yoxdur. Hansı qanunun müzakirəsindən asılı olmayaraq, deputatın vətəndaşlıq borcudur ki, vətəndaşları narahat edən məsələləri burada qaldırsın, sözünü desin. Mən istəyirdim deyim ki, gedək Krilovun "Qurd və Quzu" əsərini təzədən çap etdirək. Çünki yerli-yersiz Azərbaycana qarşı müxtəlif bəhanələrlə kampaniyalara aparılır. Biz həmkarlarımızla bütün bunlara cavab verməliyik".

S. Novruzov dedi ki, xarici qüvvələr, ayrı-ayrı dövlətlər idman oyununu siyasətə qatır, ölkəmizə qarşı kampaniya aparılır: "Böyük Britaniyanın iri şirkətləri illərdir ki, Azərbaycanda çalışır, nədənsə təhlükə indi yadlarına düşüb. Azərbaycanda neft çıxaranda bu ölkə təhlükəli deyildi, amma "Arsenal"ın 3 oyunçusu Azərbaycana gələndə təhlükə yadlarına düşür. Nəyə görə Azərbaycan dünyanın ən təhlükəsiz məkanı elan olunanda bu barədə məsələlər yadlarına düşmürdü? Azərbaycan üzərində Əfqanıstana yük daşıyanda problemlər yox idi, antiterror əməliyyatları çərçivəsində ABŞ-a hava məkanı verəndə hava şəffaf idi. İndi nə oldu iki futbol komandası Azərbaycanda oynayırsa hava "tutulur"?"

Komitə sədri bu prosesdə

Deputatlardan qanun layihəsinə sət təpki

Milli Məclisdə "Dövlət rüsumu haqqında" və "Təhsil haqqında" qanunlara dəyişiklik edilməsi, rüsumların kəskin şəkildə artırılması deputatları narazı saldı

azərbaycanlıların da yer aldığını vurğuladı: "Sapı özümüzdən olan baltalar 5 manat pulun əvəzində ölkəmizə qarşı çıxış edirlər. Bunlara biz münasibətimizi bildirməliyik. Azərbaycan Avropa İttifaqının ən yaxın tərəfdaşdır, 20 milyardlıq layihə həyata keçirilib. Bunu kənara qoyub başqa detallardan tutub yalan informasiya yayırlar. Bu gün internet məkanının imkanlarından istifadə edib Azərbaycanın əleyhinə təbliğat aparılır. Elə bil bunların düyməsi eyni məkandan basılıb, eyni vaxtda başlayıblar. İmkan verə bilmərik ki, bunlar Azərbaycan prezidentinin siyasətini, Azərbaycan xalqının milli maraqlarına xələl gətirsinlər. Biz sinəmizi qabağa verib bunlara cavab verməliyik".

Deputat Hikmət Məmmədov da S. Novruzovun dediklərini müdafiə etdi. Dedi ki, hər bir normal azərbaycanlı işğalçı ölkənin baş nazirinə qarşı aksiyalar keçirməlidir, Azərbaycan prezidentinə qarşı deyil.

Z. Əsgərov isə öz növbəsində dedi ki, bu kimi böhtan kampaniyaları əvvəllər də olub və bu, yenilik deyil.

"Dövlət rüsumu haqqında" və "Təhsil haqqında" qanunlara dəyişiklik edilməsi ilə bağlı layihədə rüsumların kəskin şəkildə artırılması isə deputatların sət etirazına səbəb oldu. Qeyd edək ki, layihələrə görə, təhsil müəssisələrinin akkreditasiyadan keçirilməsinə görə dövlət rüsumu müəyyənəşdirilir və burada 15-20 min manatlıq rüsumdan söhbət gedir.

Deputat Qüdrət Həsənzadə təhsil müəssisələrinin açılmasına görə böyük miqdarda rüsum tələb olumasını doğru saymadı. Dedi ki, əslində belə müəssisələr açmaq istəyən şəxslərə güzəştlər tətbiq edilməlidir.

Deputat Fərəc Quliyev dedi ki, Azərbaycanda rus dilində təhsil alanların faizi 5 faizə çatıb. "Çox təəssüflər olsun ki, Türkiyə filmi yayanda tərcümə edirlər, amma rus dilində televiziyalarda filmlər, verilişlər verəndə tərcümə edilmir".

Deputat Asim Mollazadə də rüsumların yüksək olmasını doğru saymadı: "Dövlət rüsumlarının artırılması dövlət başçısının apardığı siyasətə ziddir və sahibkarlıq fəaliyyətinə zərərdir. Eyni zamanda bu, təhsilin keyfiyyətinə və inkişafına zərərdir! Bu, həm də bununla təhsil sistemində olan qüsurları ört-basdır edirik. Bu gün dövlət büdcəsində hərbi sahədən sonra ən çox vəsait təhsilə ayrılır. Ancaq belə görünür ki, vəsait ünvanına çatmır. Mən bu təkliflərin əleyhinə çıxış edəceyəm və çox xahiş edirəm ki, biz bu rüsumların qarşısını alaq!"

Deputat Musa Quliyev də həmkarlarının fikirlərini müdafiə etdi: "Təklif edirəm ki, bu məsələ gündəlikdən çıxarılсын və geri qaytarılсын. Nəyə görə cənab prezidentin siyasətinə zidd olaraq rüsumlar artırılır? Bu 15-20 min rüsum sahibkardan alınmayacaq, övladını orada oxutmaq istəyən vətəndaşdan alınacaq. Bu layihəni hazırlayanlar niyə Azərbaycan prezidentinin siyasətinə zidd gedirlər, bunu da ayrıca araşdırmaq lazımdır. Prezident təkcə bu il vətəndaşların sosial vəziyyətini yaxşılaşdırılması ilə əlaqədar 20-yə yaxın fərman və sərəncam verib. Gəlin biz də prezidentin siyasətini əməlimizlə dəstəkləyək. Yoxsa sözlə "sinəmizi qabağa verməmiş-filan" deməyə ehtiyac yoxdur".

Deputat Qənirə Paşayeva da rüsumların artırılması ilə bağlı müddəanın layihədən çıxarılmasını təklif etdi: "Mən kənd rayonunu təmsil edirəm. Bağçalar çatışmır. Ondan-bundan xahiş edirəm ki, xeyriyyəçilik fəaliyyəti göstərsinlər. Heç rüsumlar olmadan bölgələrdə bağçaların açılmasını görmürük. Bu rüsumlardan sonra kim gedib bağçalar açacaq? Bu, rentabelli olmayacaq".

Deputat Əflatun Amaşov dedi ki, kimsə özəl müəssisə yaratdırsa, bundan qazanc götürməyi də nəzərdə tutur: "Ancaq gəlin nəzərə alaq ki, burada söhbət təhsildən gedir. Məhz buna görə də təhsil müəssisəsinin akkreditasiyaya görə dövlət rüsumunun tətbiqinə diqqətlə yanaşmaq təklif edirəm. Hesab edək, bir sahibkar istəyir ki, təhsil müəssisəsi açsın. Nəyə görə ondan akkreditasiya üçün pul tutulmalıdır? Axı bu adam vəsaitini hansısa şadlıq sarayı açmağa deyil, təhsilə yönləndirir.

Prinsipcə onun istəyi bəşəridir. Düşünürəm ki, hər hansı dövlət rüsumundan ümumiyyətlə söhbət getməməlidir. Sadəcə nəzarət edilməlidir ki, keyfiyyətli təhsil olsun və mövcud qanunvericilikdən irəli gələn tələblər təbii müvafiq dövlət qurumları edəcək. Digər tərəfdən, əgər akkreditasiya ilə bağlı dövlət rüsumu tətbiq edilirsə, hesab edirik ki, qanun layihəsindəki rəqəmlər günümüzlə adekvat deyil. Rəqəmlər 3-15 min manat arası deyisir. Bu, həddən artıq çoxdur. Onların müəyyənəşməsinə görə, hansı parametrlər əsas götürülür, məlum deyil. Yeni layihənin 32-1.8 bəndində göstərilirdi ki, təhsil fəaliyyətini həyata keçirən digər qurumlar üçün akkreditasiyaya görə 15 min manat ödəməlidirlər? Heç olmasa, bu rəqəmlərə yenidən baxılсын".

Deputat Mələhət İbrahimqızı da həmkarlarının fikirlərini müdafiə etdi: "Bu layihə dövlətimizin, prezidentimizin apardığı siyasətə tamamilə ziddir. Bu gün prezidentimizin fərmanı ilə sahibkarlara güzəşt edilir. Belə olan təqdirdə belə bir qanun layihəsinin Məclisə gəlməsi şübhəlidir. Mən bu layihənin əleyhinə çıxış edəceyəm".

Milli Məclisin plenar iclasında çıxış edən komitə sədri Ziyad Səmədzadə dedi ki, bununla bağlı ətraflı müzakirə aparılacaq: "Bu qanun layihəsinə müsbət münasibət bildirməliyik. Çünki birinci oxunuşdur".

Komitə sədri İsa Həbibbəyli də təklif etdi ki, qanun ilk oxunuşda olduğu kimi qəbul olunsun: "İkinci oxunuşa qədər uyğun forma tapan, ciddi müzakirə edək".

Deputat Eldar Quliyev də eyni təşəbbüslə çıxış etdi.

Bundan sonra qanun layihəsi səsə qoyuldu. 86 lehinə, 4-ü əleyhinə olmaqla qanun layihəsi ilk oxunuşda qəbul edildi.

Mədəniyyət haqqında qanunun müzakirəsi zamanı deputatlar Gürcüstanla sərhəddəki Keşikçidağ abidəsi barədə çıxış etdilər.

Deputat Tahir Kərimli Gürcüstan-Azərbaycan sərhədindəki Keşikçidağ məbədi ətrafında gedən müzakirələrdən bəhs edərək dedi ki, Azərbaycan və Gürcüstan dövlətlərinin dostluğu tarixi ənənəyə söykənir, bu, davam etməlidir: "Ermənilər çox istəyir ki, bizi düşmən eləsin. Biz imkan verdik ki, öz ərazimizdə gürcülər Pasxa bayramını keçirsinlər. Amma onlar bunun qarşılığında bizi təhqir etdilər. Dedilər ki, siz Orta Asiyadan gəlmisiniz. Əvvəla, Azərbaycan xalqı bu ərazilərin daimi sakinləridir. Ona qalsa, gürcülər özləri də deyirlər ki, Misirdən gəliblər. Digər tərəfdən, bizim də Gürcüstan ərazisində çoxlu abidələrimiz var, amma iddia etmirik". T. Kərimli daha sonra dedi: "Biz tarixən Rusiyanın əli ilə torpaqlarımızı itirmişik. Dünyada 210-dan artıq dövlət var. Amma Azərbaycan yeganə dövlətdir ki, bütün sərhədləri özünün keçmiş əraziləri ilə həmsərhəddir. Açıqı, mənim də üreyimdə qorxu var ki, birdən bu komissiya güzəşt edər gürcülərə. Güzəşt etmək lazım deyil! Konstitusiyamızı pozmağa heç kime icazə vermək olmaz! Biz Gürcüstanla dostluğumuzu davam etdirməliyik, amma ərazilərimizi də güzəştə getməməliyik!"

T. Kərimli Ermənistanın baş nazirinin Şuşadakı meymunluğuna da toxundu: "Paşinyan siyasi əxlaqsızlığın ən yüksək nümunəsini göstərərək bizə yandı-qındılıq verir. XİN desin ki,

kim bizə torpaqlarımızı almağa qoymur, Rusiya, Fransa, ya mason qoymur? Ömür boyu öz atasına ağ olan erməni bizim torpaqları işğalda saxlayır. Biz bu belanı balalarımızı saxlamalıyıq? Biz torpaqlarımızı azad etməliyik!"

Deputat Fərəc Quliyev də həmkarının fikirlərini müdafiə etdi: "Sovet dövründə kənd təsərrüfatı məqsədilə gürcülərə 20 min hektar torpaq vermişik. Komissiya bu məsələni də qaldırmalıdır. Biz başqa məsələlərdə də dişli siyasət yürütməsək, hər küçədən keçən üstümüze gələcək. Gürcülər Şah Abbas məscidinin vəziyyətinə də baxsınlar. Əgər bunlar belə iddialar irəli sürürsə, onda gərək biz də məsələ qaldıraq ki, Tiflis Azərbaycan ərazisində və gürcülər ordan çıxmalıdırlar".

Deputat Qənirə Paşayeva dedi ki, gürcü həmkarları ilə parlamentdə dostluq qrupları çərçivəsində görüşüblər və öz fikirlərini onlara çatdırıb: "Biz Gürcüstan parlamentində, gürcü televiziyalarından da ədalətli yanaşmaların səslənməsini gözləyirik. Lakin dedilər ki, biz bu fikirlərin səslənməsinə heç bir təsir göstərə bilmərik. Bu, çox təəssüf doğurur". Q. Paşayeva dedi ki, bu abidə David Qareci deyil, Keşikçidağ abidəsidir: "Bu abidə heç vaxt, nə Çar Rusiyası, nə sovet dövründə Gürcüstanla məxsus olmayıb, Azərbaycana məxsus olub. Bizim üçün də Borçalı, Tiflis çox həssasdır. Azərbaycan dövləti Gürcüstanla münasibətlərin hər zaman inkişafına önəm verir. Amma Azərbaycan əleyhinə fəallaşan qüvvələr bilməlidir ki, tarixi mədəni abidələrimiz bizim üçün çox həssas məsələdir. Biz əminik ki, bu məsələ Azərbaycanın milli maraqları çərçivəsində öz həllini tapacaq".

Deputat Nəsim Məhəməliyev də Azərbaycana qarşı iddiaların əsassız olduğunu bildirdi: "Gürcüstanın daxilində, o cümlədən parlamentində Azərbaycanı istəməyən millətçilər var. Mən hesab etmərəm ki, çox yaxın strateji müttəfiqimiz olan gürcü və Azərbaycan xalqı qarşılıqlı əlaqədədir ki, bütün sərhədləri özünün keçmiş əraziləri ilə həmsərhəddir. Açıqı, mənim də üreyimdə qorxu var ki, birdən bu komissiya güzəşt edər gürcülərə. Güzəşt etmək lazım deyil! Konstitusiyamızı pozmağa heç kime icazə vermək olmaz! Biz Gürcüstanla dostluğumuzu davam etdirməliyik, amma ərazilərimizi də güzəştə getməməliyik!"

T. Kərimli Ermənistanın baş nazirinin Şuşadakı meymunluğuna da toxundu: "Paşinyan siyasi əxlaqsızlığın ən yüksək nümunəsini göstərərək bizə yandı-qındılıq verir. XİN desin ki,

Birinci vitse-spiker Ziyafət Əsgərov təklif etdi ki, Keşikçidağ müzakirəsi dayandırılсын.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

A rtıq bir neçə gündür ki, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin balansında yerləşən, kafe kimi icarəyə verilən "Hot Room Club" ətrafında gedən qalmaqal səngimir. Xatırladaq ki, əvvəlcə müxtəlif mətbuat orqanlarında həmin klubda gecə saatlarında striptiz-şou göstərildiyi barədə məlumatlar yayıldı. Nəticədə AYB yenidən qınaq obyektinə çevrildi və bununla bağlı qalmaqal səngiməmiş qurumun mətbuat katibi Xəyal Rza məsələ ilə bağlı olay olacaq açıqlama verdi. Belə ki, o, məsələ ilə bağlı "Yeni Müsavat"ın əməkdaşına danışarkən bildirdi ki, striptiz-şou göstərilən klubdan gələn gəlirlər qurumda maaşı az olan əməkdaşlara yardım edilir, yazıçıların kitab təqdimatlarına, çaplarına və digər bu kimi işlərə dəstək verilir:

"Yeni maaşları az olan insanlara əlavə yardım lazım olan zaman həmin vəsaitdən istifadə edirik. Burada aylıq maaşı 180 manat olan insanlar var. Elə mənim özüm də oradan gələn puldan yardım alıram. 2017-ci ildə "26" kafesi bağlandıqdan sonra biz icarəyə verməyə şəxs tapana qədər maddi problem yaşadığımız".

Bu məsələ bir sualı ortaya çıxarır - AYB dövlət tərəfindən bu quruma ayrılan vəsaiti hansı məqsədlər və kimlər üçün xərcləyir?

Öncə onu qeyd edək ki, məlumata görə, 2012-2013-cü illərə qədər hər il dövlət büdcəsindən AYB-yə 500 min manat vəsait ayrılırdı. Lakin sonralar bu vəsait bir qədər də artırılıb.

AYB-yə ayrılan 800 min manat hara xərclənir?

Rəşad Məcid: "O klubdan gələn gəlir AYB-də az maaş alan işçilərə, kitab çapına verilir"
Aqil Abbas: "Məndən olsa, oranı restoran və ya yeməxana edərdim..."

lib. Hazırda qurumun büdcəsi 1 milyondan yalnız bir qədər azdır. Ölkə prezidentinin "Yaradıcılıq ittifaqları və birliklərinin fəaliyyəti ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" sərəncamına əsasən, 2019-cu il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Azərbaycan Yazıçılar Birliyinə 800 (səkkiz yüz) min manat vəsait ay-

rılıb. Beləliklə, quruma birdəfəlik maliyyə yardımı demək olar ki, onun illik büdcəsi dəyərindədir. Bəs niyə bu gün qurumun işçiləri striptiz-şou göstərilən klubdan gələn gəlirin ümidinə qalıb?

Məsələ ilə bağlı AYB-nin mövqeyini öyrənməyə çalışsaq da, qurumun mətbuat katibi Xəyal Rza bu haqda danışmaq istəmədiyini bildir-

di.

AYB-nin katibi Rəşad Məcid isə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, quruma ayrılan 800 min manatın hansı məqsədlərə yönəlməsi ilə bağlı mətbuat orqanlarında məlumat yerləşdirilib. Həmin məlumatlarda qeyd olunub ki, bu il AYB-nin 85 illik yubileyi keçiriləcək və vəsait əsasən bu tədbirə yönələcək. Rəşad Məcid gecə klubundan gələn gəlirdən heç qəpəkdə qurumda maaşı az olan əməkdaşlara yardım edildiyini deyib: "Bildiyiniz kimi AYB-nin aşağı hissəsindəki klub arendaya verilib. Əvvəllər həmin məkan "26" adlandıqından onu bağlatdırdılar, hay-küy düşdü. Eşitdiyimə görə, bu günlərdə oradan bir video paylaşıldı, o da deyilən görə 8 ay bundan əvvəl ora gəlmiş ukraynalı müğənninin performansı olub. Həmin videoya baxmamışam, amma deyilən görə, deyildiyi qədər də striptiz-şou olmayıb. İndi ora gecə klubudur. Əlbəttə ki,

belə klublar şəhərin mərkəzində olanda daha çox pul verirlər. O puldan da gələn vəsait də az maaş alan işçilərə, kitab çapına verilir. Pribaltika ölkələrində də belə bir təcrübə var, araq və siqaret-dən gələn gəlirin müəyyən faizi mədəniyyət məsələlərinə təbliğinə sərf olunur".

AYB-nin üzvü, deputat Aqil Abbas isə məsələyə bu cür mövqə bildirdi: "Onu bilirəm ki, AYB maaşı az olan işçilərinə, ehtiyacı olan müəyyən adamlara yardım edir. Qaldı ki, o gecə-klubunun arendaya verilməsi məsələsinə, əgər qurum oranı arendaya veribsə, heç kim buna irad deyə bilməz ki, "niyə belə etməmişiz?" Əvvəl kafeni bağladılar ki, adı "26"-dır və sairə. Qaldı klubda striptiz-şou göstərilməsinə, bununla bağlı aidiyyəti qurumlar maraqlanmalıdır ki, orada əxlaqsızlıq var, ya yox? Am-

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Azadlığa çıxan siyasi fəallar nə iş görür?

Əli İnsanov partiya qurur, Fuad Qəhrəmanlıya xəbərdarlıq olunub, Qiyas sərhəddə saxlanılıb, sonra buraxılıb, NİDA-çılar Tiflisdə gəzir

Prezidentin imzaladığı son əfv fərmanı ilə azadlığa çıxan siyasi fəallar 3 aya yaxındır ki, adaptasiya dövrü keçirlər.

Onlardan kimisi aktiv siyasi fəaliyyətini bərpa edir, kimisi istirahətdədir, kimisi media sahəsində işini davam etdirir.

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, azadlığa çıxan 52 siyasi məhbusların başında gələn sabiq səhiyyə naziri Əli İnsanov partiya qurur.

O, həbsdən çıxdıqdan sonra siyasi fəaliyyət göstərəcəyini bildirib, müxalif təmayüllü partiya təsis edəcəyini açıqlayıb.

AXCP sədrinin müavini Fuad Qəhrəmanlı da siyasi fəaliyyətini bərpa edib. O, bu günlərdə Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsində İctimai Təhlükəsizlik İdarəsinə çağırılıb.

İdarənin rəisi F.Qəhrəmanlıya çıxışlarında və yazılarında ölkədə sabitliyə təhlükə yaradan, insanları razılaşdırılmamış etirazlara təhrik edən fikirlərin olduğunu, dövlətçiliyə zidd mövqə tutduğunu bildirib, rəsmi xəbərdarlıq edib. AXCP sədrinin müavini Gözəl Bayramlı isə sosial şəbəkədə statuslar yazmaqdadır.

Əli İnsanov

Fuad Qəhrəmanlı

Gözəl Bayramlı

darlıq edib. AXCP sədrinin müavini Gözəl Bayramlı isə sosial şəbəkədə statuslar yazmaqdadır.

Həbsdən çıxan NİDA-çılarıdan İlkin Rüstəmzadə, Bayram Məmmədov, Qiyas Bayramov və Elgiz Qəhrəman hazırda Tiflisə gəzməyə gediblər.

Sərhəd Xidməti Qiyas İbrahimovu Azərbaycan-Gürcüstan sərhədində saxlayıb. Hərəkatın koordinatoru Samir Əsədli bildirib ki, sərhədçilər Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin tətbiq etdiyi qadağaya əsaslanıblar.

Qadağa onun hərbi bileti

qeydiyyata alınmadığına görə tətbiq edilib. Lakin Q.İbrahimov bu yaxınlarda məhz bu hərbi biletin əsasında pasport alıb. Bir neçə saat sürən uzun yoxlamadan sonra onu ölkədən buraxıblar.

Jurnalist Fikrət Fəraməzoğlu rəhbəri olduğu jama.info saytında geopolitik proseslərlə bağlı analitik məqalələrlə çıxış edir, blogger Mehman Hüseynov aktiv şəkildə fəaliyyətdədir.

Eldar Sabiroğlunun övladı, keçmiş müstəntiq Rüfət Səfərovun da azadlığa buraxılardan sonra diqqət çəkən addımları olmayıb.

Bəzi hüquq müdafiə təşkilatlarının hesabatına görə, Azərbaycanda siyasi məhbus problemi yenə də köklü həllini tapmayıb.

Yaxın gələcəkdə Seymur Həzi cəza müddətini başa vurub, azadlığa çıxacaq, Əfqan Muxtarlı, Asif Yusiflinin məhkəmə qərarları ilə azad olunacağı gözlənilir. Ümumilikdə daha 70 siyasi məhbus olduğu iddia edilir.

Hökumət isə bildirir ki, Azərbaycanda siyasi məhbus yoxdur, hansısa fəal şəxslər konkret cinayət əməllərinə görə cəzalandırılıblar.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Hüquq müdafiəçisindən amnistiya anonsu

Novella Cəfəroğlu: "Həbsxanadakı siyasilərin maddələri ora düşəcək"

28 may Respublika Günündə əfv sərəncamının verilməyəcəyi dəqiqləşib. İndi isə gözlər gələn ayın 15-nə, yəni Qurtuluş Günündə dikilib. Ölkə iqtidarının Avropa İttifaqı ilə bağlayacağı saziş ərəfəsində əfv sərəncamı imzalayıb, həbsxanadakı siyasi məhbusları azad edəcəyi və birdəfəlik bu problemi aradan qaldıracağı deyilir.

Hətta hazırda siyasi məhbuslarla həbsxanalarda görüşlərin keçirildiyi bildirilir. Hüquq müdafiəçilərinin və daha mühüm şəxslərin siyasilərlə görüş üçün həbsxanalara getdikləri qeyd olunur. İnsan Haqları üzrə Birgə İşçi Qrupunun üzvü Novella Cəfəroğlu siyasi məhbuslarla görüşlərin keçirildiyini təsdiqlədi: "Əfv barədə biz də eşitməmişik. İndi bu məlumatların nə dərəcədə doğru olub-olmadığının şahidi olacağıq. Belə məlumatlar yayılıbsa, demək haradasa nəşə var. Siyasi məhbuslarla görüşlər olur. Hemkarlarımız da siyasilərlə həbsxanada görüşürlər. Telefon vasitəsilə də əlaqə saxlayırıq. Siyasi məhbusların özləri də bizə zəng edirlər. Bizə ən çox zənglər də həbsxanalardan gəlir".

Hüquq müdafiəçisi amnistiya anonsunu verdi: "Əfvin olacağını konkret deyə bilmərəm, bəlkə amnistiya verilsin. Bu olarsa, həbsxanadakı siyasilərin maddələri ora düşəcək. Əfvün birmənalı olmayacağını da demək olmaz. Sadəcə mənə elə gəlir ki, amnistiya verilə bilər".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan Avropa Birliyi ilə (AB) tərəfdaşlıq sazişi imzalamadı. Müxalifət hesab edir ki, bu saziş demokratik dəyərlərə xidmət edəcəkdi. Söhbət azad seçkilərin keçirilməsi, şəffaflığın təminatı, mediannın müstəqilliyi, müxalifətə geniş imkanlar yaradılmasından gedir. Müxalifət liderləri yeni saziş layihəsində insan hüquqlarının və Dünya Ticarət Təşkilatına üzvlük məsələsinin daha prioritet məsələ kimi əksini tapmasını istəyir.

sələ ərazi bütövlüyümüzün tanınması ilə bağlıdır: "Azərbaycan spekuliyalarının əleyhinədir. Bilirsiniz ki, Avropa Birliyində ərazi bütövlüyümüzü tanımaq barədə bəyannaməni təkçə Mogerini imzaladı. Müxalifətin isə guya sənəddə insan hüquq azadlıqları, sərbəst toplaşma azadlığı barədə hakimiyyəti qane etməyən məqamlar olduğunu söyləməsi siyasi spekuliyadır. Qeyd etməliyəm ki, prezident İlham Əliyevə Avropa İttifaqında ciddi diqqət var idi. Qurumun prezidenti Donald Tuskun cənab

N.Cəfərlinin fikrincə, mayın 13-də Brüsseldə bəyanat imzalana bilərdi ki, bu da olmayıb: "Sənədin imzalanmaması təkçə insan haqları, demokratiya məsələsi deyil. Azərbaycanın Ümumdünya Ticarət Təşkilatına üzvlüyü, qanunvericiliyin Avropa standartına uyğunlaşdırılması və s. məsələlər var. Gec-tez bu sənəd imzalanacaq. Burada Rusiya faktoru önə çəkilir. Təbii ki, bu amili istisna etmək olmaz. Lakin nəzərə alınmalı ki, Rusiyanın tam himayəsində olan Ermənistan bu sazişi imzalayacaq. Bu baxımdan

naməsindən fərqli olaraq sazişdə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü vurğulanacaq".

Qeyd edək ki, Azərbaycan-AB münasibətləri 1991-ci ildə yaranıb. 1996-cı ildə imzalanmış Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq Sazişi siyasi dialoq, ticarət, sərmayə, qanunvericilik, elm və mədəniyyət sahəsində əməkdaşlığı əhatə edir. AB Azərbaycanın ticarət tərəfdaşları arasında birinci yeri tutur. Rəsmi məlumatlara görə, 2016-cı ilin yanvar-sentyabr ayı göstəricilərinə əsasən AB-nin Azərbaycanın xarici ti-

///
//

Samir SARI

Avropa Birliyi ilə saziş ilin sonuna

bağlana bilər - razılaşdırılmayan nə qaldı?

Elman Nəsirov: "Müxalifətin sazişdə hakimiyyəti qane etməyən məqamlar olduğunu söyləməsi siyasi spekuliyadır"

Natiq Cəfəri: "Sənədin imzalanmaması təkçə insan haqları, demokratiya məsələsi deyil, 90 faiz razılaşdırılıb"

Elxan Şahinoğlu: "Narahat olmağa dəyməz, saziş üzərində son tamamlama çalışmaları gedir"

carət dövriyyəsində payı 37,12% (4.730 milyard ABŞ dolları) təşkil edib. AB Azərbaycanın ixracda 45.87% idxalda isə 27.89% payla ən böyük ticarət tərəfdaşdır. AB-nin Azərbaycana ixracı əsasən maşınqayırma və nəqliyyat avadanlıq-

AB və Azərbaycanın bağlayacağı saziş layihəsinin məni hələ ictimaiyyət üçün açıqlanmayıb. Amma AB-nin "Şərq Tərəfdaşlığı" Proqramı çərçivəsində ölkələrlə imzaladığı sazişlərə siyasi, iqtisadi, ticarət, enerji, regional təhlükəsizlik və münaqişələrlə bağlı məsələlər daxil edilib.

Sənədlərdə siyasi sahədə əməkdaşlıq önəmli yer tutur. Sazişlərdə yerli məhsulların Avropa İttifaqı bazarlarına çıxışının yaxşılaşdırılması üçün ölkələrin qanunvericiliyinin və prosedurlarının AB-nin ən mühüm beynəlxalq ticarət norma və standartlarına uyğunlaşdırılması nəzərdə tutulur.

İnsan hüquqları və ümumilikdə fundamental azadlıqların Avropa dəyərlərinə uyğunlaşdırılması üçün real islahatların aparılması bütün sazişlərin ana xəttini təşkil edir. Müxalifətin fikrincə, rəsmi Bakın AB ilə sazişə can atmasının səbəbi sənəddəki bəndlər, öhdəlikləri yerinə yetirməkdə maraqlı olmamasıdır.

Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin üzvü Elman Nəsirov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, AB Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlıq sazişinin bütün detalları razılaşdırılmalıdır. Onun sözlərinə görə, sənədi Azərbaycan dövləti hazırlayıb: "Avropa İttifaqının isə öz yanaşması var. Artıq iki ildir ki, sənədin hazırlanması istiqamətində iş gedir və bir çox məsələlər razılaşdırılıb. Xarici İşlər Nazirliyi də mövqeyini öncədən ifadə etmişdi ki, mayda sazişin imzalanması gözlənilir. Ona görə də müxalifətin bu mövqeyinin əsası yoxdur. Çünki sənəddə iqtisadi, ticarət, humanitar, təhlükəsizlik, demokratiya məsələləri əhatəli şəkildə öz əksini tapıb, hərtərəfli bir sənəddir. Bu sənədi tələsik imzalamaq sonra münasibətlərdə problemlər yarada bilər".

Deputat qeyd etdi ki, Azərbaycan üçün fundamental mə-

prezidentlə söhbət edərkən digər ölkə rəhbərlərinin onlar seyr etməsi, ziyafətdə cənab İlham Əliyevin onun yanında əyləşməsinə istəməsi siyasi mənası olan münasibətdir. Azərbaycanın Avropa üçün gərəkliliyini onlar fərqləndirirlər. Ona görə də sənədin imzalanmamasının texniki məsələləri qalıb. XİN bildirdi ki, əsaslı iş gedir və sazişin yaxın zamanda bağlanması gözlənilir".

REAL Partiyasının İdarə Heyətinin üzvü Natiq Cəfəri "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, AB ilə sazişin mayda imzalanacağı ehtimalı əvvəlcədən az olub. Onun sözlərinə görə, Brüssel görüşlərində də o nəticəyə gəlmişdi ki, mayda saziş bağlanmayacaq.

"Bu mənada sazişin imzalanmamasını Azərbaycan mediasının təəccüblə qarşılaması anlaşılmalıdır. Çünki sazişdəki müddəaların 90 faizi razılaşdırılıb, yerdə qalan 10 faiz isə Avropa Parlamentinə seçkilərdən sonra həllini tapacaq. Bizim gözləntimiz budur ki, ilin sonuna qədər bu saziş bağlanacaq", - deyərək REAL rəsmisi qeyd etdi.

Avropa Parlamentinə seçkilərdən sonra danışıqların yeni mərhələsi başlayacaq və yerdə qalan 10 faiz də razılaşdırılıb saziş bağlanacaq. Eyni zamanda, QHT qanunvericiliyi ilə bağlı məsələ qarşıda dayanır. Bizdə qanun çox sərbəstləşdirilib, şəffaflyq itib. QHT qanunvericiliyi liberal olmalıdır".

Politoloq Elxan Şahinoğlu isə yazıb ki, Brüsseldəki xoşagəlməz hadisəyə baxmayaraq, Azərbaycanla AB arasında münasibətlərdə gərginlik gözlənilir: "Azərbaycan rəsmilərinin də söylədikləri kimi, Avropa Birliyi ölkələri Azərbaycanın əsas tərəfdaşları arasında yer alıb. Azərbaycanın ticarət apardığı ölkələr sırasında da Avropa dövlətləri ilk sıralarda qərar tutublar. Tikintisi başa çatmaqda olan TAP boru xətti ilə daşınacaq qazımızın da son ünvanı Avropadır. Brüssel görüşü ilə bağlı ərazi bütövlüyü bəndi müzakirə predmetinə çevrilsə də, aylardır əsas mövzu AB ilə Azərbaycan arasında strateji sazişin imzalanmasıdır. Narahat olmağa dəyməz. Saziş üzərində son tamamlama çalışmaları gedir. Və "Şərq Tərəfdaşlıq Proqramının" bəyan-

rı, Azərbaycanın AB-yə ixracı əsasən neft və qaz olub (ümumi ixracın 98%).

Cənub Qaz dəhlizi layihəsi ticarət əlaqələrinin inkişafına yeni təkan verəcək. Belə ki, layihəyə əsasən qaz kəməri vasitəsi ilə ilkin mərhələdə Avropa ölkələrinə ildə 10 milyard kubmetr qaz nəql edəcək. AB isə Azərbaycanda onlarla proqram həyata keçirib, belə proqramların hazırda 10-u davam edir, biri isə hazırlıq mərhələsindədir.

Təşkilat Azərbaycandakı fəaliyyətində 4 istiqamətə xüsusi diqqət yetirir: təhsil və gənclərin inkişafı, səhiyyə, regionların inkişafı, kiçik və orta sahibkarlığın dəstəklənməsi. AB-Azərbaycan münasibətlərində əsas prioritet iqtisadi və enerji sahəsidir. Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyində əvəzsiz tərəfdaş kimi çıxış edir və rəsmi Bakının təşəbbüsü ilə həyata keçirilən Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi 2020-ci ildə başa çatdırılacaq. Bununla yanaşı, Azərbaycan AB-nin nəqliyyat sahəsində də əhəmiyyətli tərəfdaşdır.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

???

??

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

ABŞ-in Azərbaycan-dakı səfiri Li Litzenberger bu həftə qeyd olunan NATO-un yaradılmasının 70-ci ildönümü və təşkilatın Azərbaycanla apardığı vacib tərəfdaşlıq barədə fikirlərini açıqlayıb.

Səfir çıxışına "NATO təşkilatını 70-ci ildönümü münasibətilə təbrik edirik!" sözləri ilə başlayıb.

Onun ABŞ-ın Azərbaycandakı Səfirliyinin facebook səhifəsində yayımlanmış nitqində deyilir:

"Bu həftə NATO-nun yaradılmasının 70-ci ildönümünü qeyd edirik. NATO-nun yaradılmasının səbəbi təşkilata üzv dövlətlərin demokratiya, fərdi azadlıq, qanunun aliliyi prinsipləri zəminində qərarlaşan azadlığını, birgə mirasını və mədəniyyətini qorumaqdır. Sözügedən missiya 1949-cu ildə olduğu kimi, bu gün də vacibliyini itirməyib və bu missiyanın həyata keçirilməsi yalnız NATO üzvlərinə deyil, digər dövlətlərə də bəhrə verir.

NATO ilə tərəfdaşlıq Azərbaycanın Əfqanıstana göndərdiyi hərbiçilər və təchizat marşrutları, qlobal terrorçuluğa və narkotik daşınmalarına qarşı aparılan fəaliyyətdə verdiyi töhfələrdə əksini tapır. Azərbaycan NATO-nun vacib və etibarlı tərəfdaşdır. Bu tərəfdaşlıq Azərbaycanın Əfqanıstanda təhlükəsizliyin dəstəklənməsi üçün göndərdiyi hərbiçilər və təmin etdiyi təchizat marşrutları, həmçinin Azərbaycanın qlobal terrorçuluğa və narkotik daşınmalarına qarşı aparılan fəaliyyətdə verdiyi töhfələrdə öz əksini tapmışdır.

ABŞ-ın Azərbaycandakı Səfirliyində çalışdığımız zaman biz dövlətimizin NATO çərçivəsində tərəfdaşı qismində birgə işləmələri və dünyada sülhün, sabitliyin qorunması naminə fəaliyyət göstərmələri üçün yeni imkanlar axtarırdıq".

Ekspertlər isə bildirir ki, Azərbaycan-NATO münasibətləri tam konstruktiv məcrada və heç bir ziddiyyət yaratmadan inkişaf edir. Belə ki, Azərbaycan 2003-cü ildən bu yana NATO-nun Əfqanıstanda həyata keçirilən əməliyyatlarına töhfə verir. Azərbaycanın 120 nəfərlik heyəti Alyansın Əfqanıstandakı "Qətiyyətli Dəstək" missiyasının tərkibində xidmət edir. Eyni zamanda, hava və quru tranziti, müxtəlif treninqlər, humanitar mi-na təmizləmə və Əfqan Ordusu üzrə Etimad Fonduna maliyyə töhfələri ilə də dəstək həyata keçirir.

Bu cür əməkdaşlığın perspektivi haqqında NATO rəhbərliyi defələrlə fikir bildi-

rib. Son olaraq, təşkilatın baş katibi Yohan Stoltenberq deyib ki, "Bakı-Tbilisi-Qars NATO-nun Əfqanıstanda "Qətiyyətli Dəstək" missiyasının uğuruna mühüm töhfə verir". O, bu fikri 2019-cu ilin aprelin 3-4-də Vaşinqtonda NATO xarici işlər nazirlərinin növbəti

baycan NATO ilə tərəfdaşlığında əsas istiqamətlər siyasi dialoq, sülhü dəstəkləmə əməliyyatları, meydana gələn təhlükəsizlik təhdidləri və əsas vurğusu müdafiə məsələlərinə yönələn geniş spektrli məsələlər üzrə praktiki əməkdaşlıqdan ibarətdir. Qeyri-sa-

hələrində əməkdaşlıq niyyətini ifadə edir.

Azərbaycan 1994-cü ilin 4 mayında NATO-nun "Sülh naminə Tərəfdaşlıq" proqramına qoşulub. Xarici İşlər Nazirliyinin Azərbaycanın NATO-nun Sülh naminə Tərəfdaşlıq proqramına qoşulmasının 25

ABŞ səfiri Azərbaycan-NATO tərəfdaşlığını qiymətləndirdi

NATO ilə əməkdaşlıq Əfqanıstandan başqa hansı istiqamətləri əhatə edir?

illiyinə dair yaydığı bəyanatda isə deyilir ki, Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatının Sülh naminə Tərəfdaşlıq proqramına qoşulmasından etibarən Azərbaycan Alyans ilə möhkəm və qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq qurub. NATO ilə əməkdaşlıq Azərbaycanın xarici və təhlükəsizlik siyasətinin vacib istiqamətlərindən biridir. Azərbaycan NATO ilə tərəfdaşlığını bütün Avro-Atlantik məkanında təhlükəsizlik, sabitlik və tərəqqiyə töhfə vermək vasitəsi kimi görür. NATO ilə 25 illik əməkdaşlıq SNT Çərçivə Sənədinin və BMT Nizamnaməsinin ortaq dəyər və prinsiplərinə, əlverişli dövlətlərin siyasi müstəqilliyi, suverenliyi və ərazi bütövlüyünə hörmət edilməsi öhdəliyinə söykənib.

Sənəddə həmçinin deyilir ki, Azərbaycan NATO ilə qarşılıqlı maraq doğuran bir çox məsələlər ilə bağlı müntəzəm siyasi dialoqa böyük önəm verir və Alyans ilə müxtəlif məsələlər, xüsusilə də sülhməramlı əməliyyatlar və müdafiə islahatları üzrə praktiki əməkdaşlığı yüksək dəyərləndirir: "Azərbaycan və NATO sülhməramlı əməliyyatlar sahəsində möhkəm tərəfdaşlığa malikdir. Azərbaycan NATO-nun rəhbərlik etdiyi və BMT Təhlükəsizlik Şurasının mandatı əsasında fəaliyyət göstərən sülhməramlı əməliyyatlara ilk töhfə verən ölkələrdəndir. Azərbaycan Avro-Atlantika ərazisində və onun hüduqlarından kənarında sülh və təhlükəsizliyin qorunması məqsədilə "Sülh naminə Tərəfdaşlıq" çərçivəsində əldə etdiyi nailiyyətlərə əsaslanaraq və onun prinsiplərinə və məqsədlərinə uyğun olaraq, NATO ilə işləməyə davam etməkdə qətiyyətlidir.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

iclasında ifadə edib. Fikirlərini inkişaf etdirərək Y. Stoltenberq Azərbaycanın Alyansın yaxın tərəfdaşı olduğunu, beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin bərqərar olunmasında NATO ilə sıx əməkdaşlıq etdiyini vurğulayıb.

Etiraf etmək lazımdır ki, bu cür qiymətləndirmə Azərbaycan-NATO münasibətlərinin sağlam məzmunu ilə yanaşı, Bakının düşünülmüş siyasət yetirdiyinin də təsdiqidir. Çünki NATO tərəfindən keçmiş sovet respublikaları ilə bağlı deyilən hər bir fikrə Kreml həssaslıqla reaksiya verir. Azərbaycanla bağlı isə onun heç bir iradi yoxdur. Deməli, Azərbaycan rəhbərliyinin seçdiyi əməkdaşlıq kursu NATO ilə əlaqələri gücləndirir, onun perspektivli olmasını təmin edir və eyni zamanda, regionun böyük dövlətlərini qıcıqlandırmır. Bu özəlliyinə görə Azərbaycan-NATO münasibətləri NATO-Ermənistan və NATO-Gürcüstan münasibətlərindən keyfiyyətcə fərqlənir.

Azərbaycanın NATO ilə tərəfdaşlığı onun Avro-Atlantik strukturlarına inteqrasiya məqsədinə xidmət edir. Azər-

bitliyin, münaqişə?rin v? t?hdid?rin aradan qaldırılmasında Azərbaycanın qarşılıqlı maraqlar əsasında NATO ilə əməkdaşlıq məsələsi Azərbaycanın Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyası və Hərbi Doktrinasında öz əksini tapıb.

Azərbaycan fərdi tərəfdaşlıq məsələlərini özündə ehtiva edən əsas sənədlərdə əks olunmuş məqsəd və prinsiplərin yerinə yetirilməsi məqsədi ilə NATO-nun müvafiq tərəfdaşlıq mexanizmlərindən fəal istifadə edir. Azərbaycanın NATO ilə fərdi tərəfdaşlığının məqsəd və prinsipləri əsas etibarları ilə Azərbaycanın SNT Təqdimat Sənədi (1996), Planlaşdırma və Analiz Prosesi (1997) və Fərdi Tərəfdaşlıq Əməliyyat Planında (2004) öz əksini tapır. Bu sənədlərdə Azərbaycan müdafiə və təhlükəsizlik sektoru islahatı, hərbi qüvvələrin NATO standartlarına uyğun inkişaf etdirilməsi, NATO əməliyyatlarında iştirak, enerji təhlükəsizliyinin təmini, fəvqəladə hallara hazırlıq, meydana çıxan təhlükəsizlik çağırışları ilə mübarizə, eləcə də ətraf mühit və ictimai diplomatiya sa-

Mayın 16-da ABŞ prezidenti Donald Tramp Türkiyəyə münasibətdə iki əhəmiyyətli addım atıb. Bunlardan birincisi, Türkiyənin ABŞ-la ticarətdə vergi güzəştlərinin ləğv olunmasıdır. Tramp bir neçə ay əvvəl dediyi sözlərə əməl edərək, Türkiyəni inkişaf etməkdə olan ölkələr kateqoriyasından çıxarıb, inkişaf etmiş ölkə kateqoriyasına daxil edib. Bununla da Türkiyənin ABŞ-la ticarətdə onilliklər boyu yararlandığı güzəştlər dayandırılıb.

Trampın ikinci qərarı ilə Türkiyədən ABŞ-a ixrac edilən polad məmulatlarına ötən ilin avqustunda tətbiq olunan 50 faizlik gömrük rüsumu yenidən 25 faizə endirilib. ABŞ prezidenti bunu avqust qərarı nəticəsində Türkiyədən ölkəsinə polad ixracının 48 faiz azalması ilə izah edib. Ümumilikdə isə Trampın müxtəlif ölkələrdən polad idxalına tətbiq etdiyi yüksək rüsumlar nəticəsində ABŞ-a bu məhsulun idxalında 12 faiz azalma qeydə alınıb. Bu isə daxili istehsalçılar üçün ciddi problemlər yaradır.

Qeyd edək ki, ABŞ Türkiyənin 4-cü böyük ticarət tərəfdaşdır. 2018-ci ildə ABŞ ilə Türkiyə arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi 20,7 milyard dollar olub. Bunun 12,4 milyard dolları Türkiyənin ABŞ-dan idxalı, 8,3 milyard dolları isə ABŞ-a ixracatının payına düşür. Ticarət dövriyyəsi 2017-ci ildə kəskin artım nümayiş etdirib. Belə ki, 2016-cı ildəki 17,5 milyard dollardan 2017-ci ildə 20,6 milyard dollara yüksəlib. Bu zaman Türkiyənin ABŞ-a ixracı daha çox artıb - 6,6 milyard dollardan 8,6 milyard dollara. 2017-ci ildə Türkiyənin inkişaf etməkdə olan ölkə statusunda ABŞ-a rü-

"Trampın Türkiyəyə qarşı son addımları xəbərdarlıqdır"

Şahin Cəfərli: "Siyasi əlaqələrin pisləşməsi Türkiyə iqtisadiyyatına zərər vurur"

sumsuz ixrac etdiyi məhsulların ümumi dəyəri 1,7 milyard dollar təşkil edib.

Politoloq Şahin Cəfərlinin sözlərinə görə, Donald Tramp Türkiyəni ABŞ-ın güzəştli rüsumlar sistemindən (Generalized System of Preferences - GSP) çıxaracağını hələ martın 4-də açıqlamışdı: "GSP 1974-cü ildə qüvvəyə minib və Türkiyə 1975-ci ildə bu proqrama daxil edilib. GSP üzrə 121 ölkədən

təxminən 4 min çeşid məhsul ABŞ bazarına gömrük rüsumu ödənilmədən daxil olur. Tramp bildirib ki, ötən 45 ildə Türkiyə iqtisadiyyatı xeyli inkişaf edib və diversifikasiya olunub, adambaşına düşən gəlir artıb, yoxsulluq azalıb. Bu səbəblə, ABŞ artıq Türkiyəni inkişaf etməkdə olan ölkələr sırasında görmür. Qərarın əsaslandırılması şübhəsiz ki, Türkiyə rəhbərliyinin xoşuna gələcək, onlar çıxıb "biz inkişaf et-

miş ölkə deyilik, bu qərar yanlışdır" deyə bilməyəcəklər. Amma qərarın nəticələri haqda nikbin danışmaq mümkün deyil. Türkiyə GSP çərçivəsində ABŞ-a rüsumsuz avtomobil ehtiyat hissələri, qiymətli daşlar və zinət əşyaları, plastika, kənd təsərrüfatı məhsulları və s. ixrac edirdi. 2017-ci ilin rəqəmlərinə əsasən Türkiyə güzəştli şərtlərlə ABŞ-a 1,7 milyard dollarlıq mal ixrac etmişdi. İndi bu güzəştlərin aradan qaldırılması Türkiyənin ABŞ-a ixracına mənfəi təsir göstərəcək. Təsədüfi deyil ki, Türkiyə GSP proqramında qalmaq istədiyini Vaşinqtona bildirmişdi, lakin gördüyümüz kimi, Ankaranın bu istəyi nəzərə alınmayıb".

Politoloq hesab edir ki, iki ölkə arasında münasibətlərdə yaranmış soyuqluğun bu məsələyə təsirini inkar etmək olmaz: "ABŞ Türkiyənin GSP proqramından çıxarılması məsələsini 2018-ci ilin avqustundan etibarən nəzərdən keçirməyə başlamışdı. O vaxtdan bəri problemlər nəinki həll olunmadı, əksinə, Türkiyənin Rusiyadan S-400 zənit-raket kompleksi satın alma-

ğa hazırlanması səbəbi ilə gərginlik daha da artdı. ABŞ israrla Türkiyəni bu anlaşmadan imtina etməyə çağırır, artıq Konqresdə Türkiyəyə qarşı sanksiyaların tətbiqini nəzərdə tutan qanun layihələri hazırlanıb. Hazırda qüvvədə olan CAATSA (ABŞ-ın düşmənlərinə qarşı sanksiyalar yolu ilə mübarizə aparmaq) qanunu çərçivəsində də Türkiyəyə sanksiyaların tətbiqi mümkündür. GSP-dən çıxarılmış Türkiyə üçün ağır nəticələri olmayacaq, amma Vaşinqton bununla Ankaraya nümayiş etdirir ki, S-400 sevdasından vaz keçməyə, daha sərt sanksiyalara məruz qala bilər".

Ş.Cəfərli deyir ki, Türkiyənin çox kövrək iqtisadiyyatı var və ölkə hazırda resessiyaya girib: "Böhran getdikcə ağırlaşır, işsizlik son 30 ilin rekordunu vurub, lirə ucuzlaşmaqda davam edir. Borcları ödəmək çətinləşir və defolt riski var. Belə bir məqamda ABŞ-ın sərt iqtisadi sanksiyaları Türkiyə iqtisadiyyatını sözün əsl mənasında alt-üst edə bilər. Ona görə də, mən düşünürəm ki, Türkiyə

S-400 məsələsində ABŞ-la hansısa ortaq nöqtə tapmağa çalışacaq. Ola bilər ki, S-400 Türkiyəyə gətirilsin, amma istifadə olunmasın. Vaxtilə Kiprdən Yunan hökuməti Rusiyadan S-300 satın almışdı, amma Türkiyənin çox sərt etirazlarından sonra ABŞ-ın çağırışı ilə Yunanıstan bu silahı Kiprdən çıxarıb aparmışdı. Hazırda həmin S-300 Yunanıstanın Krit adasında və istifadə olunmur".

Politoloqun sözlərinə görə, 2017-ci ildə Türkiyə ABŞ-a 1,83 milyon ton polad satıb və ABŞ Türkiyə polad sektorunun ən böyük ixracat bazarı idi: "Siyasi əlaqələrin pisləşməsi Türkiyə iqtisadiyyatına zərər vurur. Ticarət savaşlarının, bazarlar uğrunda rəqabətin şiddətləndiyi bir zamanda bu cür böyük bazarı itirmək Türkiyə üçün yaxşı deyil. Siyasətçilər daha məsuliyyətli və soyuqqanlı olmalıdır, ancaq təəssüf ki, Türkiyənin (elə ABŞ-ın da) hazırkı rəhbərliyi haqqında bunu söyləmək imkansızdır".

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Müsavat"

Cənub Qaz Dəhlizinin sonbeşiyi yekunlaşmaq üzrə

TAP layihəsi 86,5 faiz icra edilib

TAP-ın təməlinin qoyulmasından üç il ötür. Bu müddət ərzində layihə üzrə işlərin 86,5 faizi icra edilib. Kəmərin operatoru olan TAP AG şirkətinin ötən ay yaydığı məlumatda bildirilir ki, TAP-ın Albaniyada ilk dəniz boruları müvəffəqiyyətlə sahilə çıxarılıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın təşəbbüsü və liderliyi ilə həyata keçirilən Cənub Qaz Dəhlizi təkcə ölkəmiz və region üçün deyil, bütün Avropa üçün prioritet enerji layihələrindən biridir. Cənub Qaz Dəhlizinin "Şahdəniz-2", Cənubi Qafqaz Boru Kəməri, TANAP layihələri artıq istismara daxil olsa da, sonuncu seqmenti - Trans Adriatik Qaz Boru Kəmərinin (TAP) inşası da uğurla irəliləməkdədir.

Azərbaycan təbii qazının Avropaya nəqlini nəzərdə tutan Trans Adriatik Boru Kəmərinin təməli 2016-cı il mayın 17-də Yunanıstanın Saloniki şəhərində qoyulub. Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı "Şahdəniz-2" yatağından hasil olunacaq qazı Türkiyəyə və bu ölkədən də Avropaya daşıyacaq 3 min 500 kilometr uzunluğundakı Cənub Qaz Dəhlizinin tərkib hissəsi olan TAP, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin və TANAP-ın davamı olub, "Şahdəniz-2"dən hasil olunacaq qazın Yunanıstan və Albaniya vasitəsilə, Adriatik dənizindən keçməklə İtaliyanın cənubuna, oradan da Qərbi Avropaya nəqlini nəzərdə tutur.

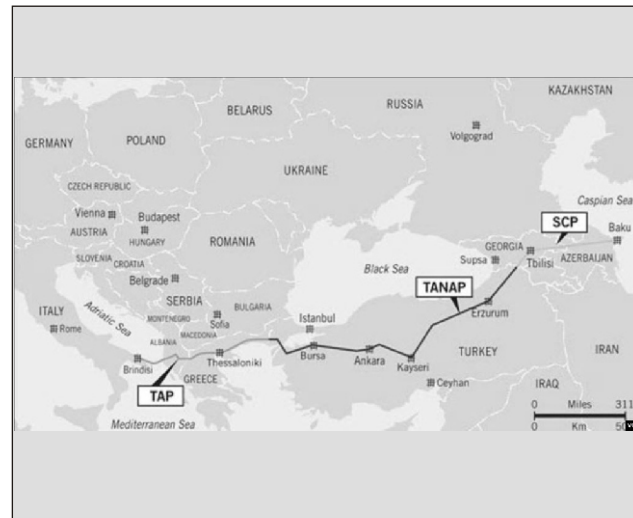
TAP Türkiyə-Yunanıstan

sərhədində birbaşa TANAP-la birləşəcək və Yunanıstan, Albaniya ərazilərindən, həmçinin Adriatik dənizindən keçərək təbii qazı Cənubi İtaliyaya nəql edəcəkdir. Təbii qazın Azərbaycan Respublikasından Avropa bazarlarına ixracının ən qısa və birbaşa marşrutunu təşkil etdiyi üçün TAP-ın Avropa Birliyinin enerji təhlükəsizliyi və enerji mənbələrinin şaxələndirilməsinə görə strateji məqsədlərində əsas rol oynayacağı gözlənilir. Bundan əlavə, TAP lazımı təqdirdə təbii qazın Cənub-Şərqi Avropaya yönəltmək üçün texniki imkanlara malik olacaqdır. TAP layihəsi üzrə Albaniya, İtaliya və Yunanıstan respublikaları arasında "Hökumətlərarası Saziş" 2013-cü ilin fevral ayında imzalanıb. Boru kəmərinin uzunluğu 878 km təşkil edəcək və 2020-ci ildə fəaliyyətə başlaması gözlənilir. İlk nəql qabiliyyəti 10 milyard kubmetr olacaqdır, lakin gələcəkdə illik 20 milyard kubmetr kimi artırıla bilər.

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfərli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, layihənin həm Azərbaycan, həm də Avropa üçün əhəmiyyəti var: "Əslində

Azərbaycanın böyük qaz layihəsi olan Cənub Qaz Dəhlizi layihəsində əsas sponsor və operator olduğu ilk gündən müqavilələr bağlanarkən məlum idi. Bu layihənin Azərbaycan və bölgə üçün əhəmiyyəti beynəlxalq miqyasda da vurğulanıb. Azərbaycanın gələcəkdə Avropaya qaz ixrac etməsi, Avropa ilə iqtisadi münasibətlərinin daha sıx şəkildə birləşdirilməsi, əlaqələrin daha da genişləndirilməsi üçün bu layihənin xüsusi əhəmiyyəti olacaq. Yeganə irad bildirdiyim məsələ odur ki, belə bir təsəvvür formalaşdırılır ki, Azərbaycanda qaz gəlirləri neft gəlirlərinin əvəz edəcək. Neft qəder gəlir götürə biləcək bir layihə olacaq. Ancaq bu doğru yanaşma deyil. Çünki Avropaya ixracatımız ən yaxşı halda ildə 10 milyard kubmetr qaz olacaq. Onun bugünkü bazar dəyəri təxminən 2,5 milyard dollara yaxındır. Ancaq orada Azərbaycanla paralel olaraq 7 payçı şirkət var. Tranzit xərcləri və hasilat xərcləri var, onları çıxıqdandan sonra yerdə böyük bir məbləğ qalmayacaq".

Lakin ekspertu ona vurğuladı ki, qazdan gələn gəlirlər neft gəlirləri ilə müqayisə olunmayacaq dərəcədə proqnozlaşdırılır: "Hazırda neftdən bu rəqəmdən 8-10 dəfə çox gəlir gəlir. Bütün bunlara baxmayaraq, Avropaya inteqrasiya baxı-

mından iqtisadi münasibətlər daha da dərinləşməsi, Azərbaycanın geostrateji və geo-siyasi mövqelərinin möhkəmlənməsi nöqtəyi-nəzərindən TANAP və TAP layihəsi ə Cənub Qaz Dəhlizi Koridoru layihəsi çox önəmli layihədir. Gələcəkdə Azərbaycan burada əsas operatorlardan və sponsorlardan biri olduğu üçün gələcəkdə digər ölkələrin qoşulması ehtimalı artdıqca, TANAP və TAP boru kəmərləri ilə digər ölkələr də qaz ötürməyə başladığıca, Azərbaycan kəmərinin sahiblərindən biri kimi tranzitdən də əlavə gəlir götürmək imkanları yaranacaq".

N.Cəfərli hesab edir ki, Avropanın qaz məsələsində ən böyük problemi qaz məsələsində Rusiyadan asılılığın olması

dir: "Avropanın illik qaz istehlakı təqribən 500 milyard kubmetrdir. Bunun üçdə biri Rusiyadan alınır, bu isə kifayət qədər böyük asılılıqdır. Ona görə də istənilən alternativ layihələr Avropa tərəfindən ciddi şəkildə dəstəklənir. Bu baxımdan Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi Avropa üçün strateji əhəmiyyətə malikdir. Həcm olaraq o qədər də böyük deyil, 10 milyard kubmetr qaz ixrac olunacaq. Bu ümumilikdə Avropa istehlakının 2 faizə yaxındır. Amma strateji olaraq, gələcəkdə başqa ölkələrin də buraya qoşulma ehtimalını nəzərə alsaq, Avropanın gələcəkdə də bu layihəyə dəstək verməsinin şahidi olacağıq. Çünki istənilən alternativ layihə Rusiyadan asılılığın azaldılması baxımından Avropa üçün stra-

teji əhəmiyyətə malikdir".

Məlumat üçün qeyd edək ki, TAP boru kəməri Yunanıstanın Türkiyə ilə sərhəddə yerləşən Kipoi ərazisindən başlayır. Buradan Yunanıstan və Albaniya ərazisini qət edərək şərqdən qərbə Adriatik dənizi sahillərinə doğru istiqamətlənəcək və İtaliyanın Puqlia bölgəsində sahilə çıxacaq. Boru kəməri burada "Snam Rete Gas" şirkətinin istismar etdiyi İtaliyanın qaz nəqliyyatı şəbəkəsinə birləşəcək. Boru kəmərinin uzunluğu 878 kilometr, diametri isə 48 düymdür. TAP boru kəmərinin ən aşağı hissəsi dəniz səviyyəsindən təxminən 820 metr dərinlikdə, ən yüksək hissəsi Albaniya dağlarında 1800 metr hündürlükdən keçəcək. Bu layihə Azərbaycan qazının İtaliya, Almaniya, Fransa, Böyük Britaniya, İsveçrə və Avstriya kimi böyük Avropa bazarlarına çatdırılması üçün böyük imkanlar yaradır.

Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin saytında sgc.az-da verilən məlumatda görə, TAP-ın səhmdarlarından BP 20 faiz, SOCAR 20 faiz, "Snam S.p.A." 20 faiz, "Fluxys" 19 faiz, "Enagas" 16 faiz və "Axpo" 5 faiz pay sahibidir.

Xatırladaq ki, layihə üzrə kapital xərcləri 4,5 milyard avrodur. Hazırda Cənub Qaz Dəhlizinin reallaşmasında yeddi ölkə - Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə, Bolqarıstan, Yunanıstan, Albaniya və İtaliya iştirak edirlər. Üç Balkan ölkəsinin - Bosniya və Herseqovina, Xorvatiya, Monteneqronun növbəti mərhələdə layihəyə qoşulacağı gözlənilir.

□ **Nərgiz LİFTİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Son zamanlar Qarabağ danışıqlarında "ABŞ mərhələsi"nin başladığı haqda fikirlər səslənməyə başlayıb. Belə mülahizələr üçün əsas isə ABŞ dövlət katibi Mayk Pompeo'nun az öncə Azərbaycan və Ermənistan XİN başçılarına növbəti görüşünü Vaşinqtonda təşkil etmək üçün verdiyi təklifdir. Bəzi iddialara görə, ABŞ iki ölkə rəhbərinin növbəti görüşü üçün də ev sahibliyi edə bilər.

Bes Dağlıq Qarabağ problemi ətrafında bu kimi gelişmeler konfliktin həlli prosesini daldan çıxarmaq baxımından nə vəd edir, Qarabağ nizamlanmasında yaxın zamanlarda müsbətə doğru ciddi dönüşün şahidi ola bilərikmi? Siyasi təhlilçilərin bu yöndə təxmin və ehtimalları hələlik böyük nikbinliyə zəmin yaratmır.

amerikalı politoloq, ABŞ Dövlət Departamentinin keçmiş xüsusi məsləhətçisi, SSRİ xalqları üzrə ekspert və Vaşinqtondakı Dünya Siyasəti İnstitutunun professoru Pol Qobl 1in.am erməni portalına müsahibəsində deyib.

Bununla belə, politoloqa görə, bu, o demək deyil ki, müzakirə prosesində bəzi ikinci dərəcəli problemlər həll edilə bilməz. "Məsələn, humanitar məsələlər. Ancaq bu tip məsələlərdə müəyyən inkişafın başqa, daha vacib istiqamətlər üzrə də inkişafa gətirəcəyini düşünmək də yanlış olardı. Adətən diplomatlar öz işlərini görmək üçün nikbin olmaq zorundadırlar, analitiklər isə - yox", - deyər ekspert qeyd edib.

Amerikalı analitik son vaxtlar Qarabağ nizamlanma-

"Dağlıq Qarabağ probleminin nizamlanması üzrə iki əsas məsələ - İrəvanın təmsalında müqəddəratı təyin etmə, Bakının təmsalında isə sərhədlərin toxunulması və suverenlik planında heç bir dəyişiklik yoxdur. Bu da hazırkı daldan çıxmağa imkan vermir. Üstəlik, çətin ki, yaxın zamanlarda belə bir dəyişiklik baş versin".

"Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bu fikri tanınmış

Qarabağ separatçıları Rusiyadan narazıdır

"ABŞ-in 9 ştatı Dağlıq Qarabağın "müstəqilliyini" tanıyır". Bunu jurnalistlərə açıqlamasında Qarabağ separatçılarının "xarici işlər naziri" Masis Mailyan deyib (axar.az). O, qondarma rejimi hər il amerikalı konqresmenlərin ziyarət etdiyini bildirib. Bununla belə, Mailyan rusiyalı deputatların Xankəndiyə gəlməyi dayandırılmasından təəssüfləndiyini deyib: "Qarabağa Rusiya deputatlarının son səfəri 2012-ci ildə baş tutub. Münasibətlərimizin inkişafı üçün potensial var və bunu qardaşlaşmış şəhərlər xətti ilə də etmək olar. Məsələn, Fransanın 12 şəhəri ilə Dağlıq Qarabağ şəhərləri arasında qaradaşlıq münasibətləri olduğu halda Rusiyanın heç bir şəhəri ilə belə münasibət yoxdur", - deyər o bildirib.

O, iyun ayında qondarma rejimin Ukrayna ərazisində yaradılan qondarma Donetsk və Luqansk ilə əlaqələrin bərpası üçün ilk addımı atacağını deyib. Mailyan hər iki qondarma rejimin iyundan Xankəndidə baş tutacaq tanınmamış respublikaların CONIFA futbol turnirində iştirak edəcəyini bildirib.

Qarabağ danışıqlarında Amerika "mərhələsi" - gözlənti

Münaqişənin həllində imitasiya dövrü nə vaxt bitəcək? **Amerikalı tanınmış politoloq: "Lavrov planı" konfliktin həlli üçün əsas ola bilməz;** Bakıdan daha bir xəbərdarlıq bəyanatı gəldi...

si üçün hanısa "Lavrov planı"nın stol üzərində olması barədə fikirlərə də münasibət bildirib. Yada salaq ki, az öncə Azərbaycanın xarici işlər naziri Elmar Məmmədov da XİN başçılarına son Moskva görüşündən sonra sülh danışıqlarının belə bir sənəd ətrafında getdiyini bildirmişdi.

"Rusiya konfliktlə bağlı istənilən nizamlaşma prosesindən qazanc götürmək istəyir. Ona görə də Moskva daima öz planından danışıcaq. Ancaq faktiki olaraq, nə Rusiyanın, nə də digər vasitəçilərin elə bir təklifi yoxdur ki, hər iki münaqişə tərəfini qane eləsin, hər iki tərəf onu qəbul eləsin. Fikrimcə, "Lavrov planı" - sadəcə, Moskvanın müəyyən müddət təklif elədiyini ortaya qoyub. Ən yüksək səviyyədə "Danışıqlarda Azərbaycanın ərazi bütövlüyü heç vaxt müzakirə predmeti olmayacaq", "Azərbaycan öz ərazisində ikinci qondarma erməni dövlətinin yaradılmasına imkan verməyəcək, bunu gözləyənlər boşuna gözləyir" bəyanatları səsləndirib.

Demək, bu xüsusda İrəvanın separatçı rejimi birbaşa danışıqlara qoşub Ermənistanı işğalçı yarığından xilas etmək taktikası da bəri başdan fiaskoya məhkumdur. Torpaqlarımızı işğal edən Ermənistan silahlı qüvvələridir və danışıqlar da məhz İrəvanla, beynəlxalq hüququn hamı tərəfindən qəbul edilmiş prinsipləri, BMT Təhlükəsizlik Şurasının Dağlıq Qarabağa dair məlum qətnamələri əsasında.

Başqa yol yoxdur. Ən əsası, Bakının istəyi tam haqlı və ədalətlidir. Bunu vasitəçi dövlətlər də çox yaxşı bilir. Odur ki, nə qədər tez işğalçı ilə işğala məruz qalan tərəflər öz adı ilə çağırılsa, bir o qədər regiona daimi sülh tez gələr, bölgə ən təhlükəli və üzücü bir konfliktədən qurtular.

"Ermənistan anlamalıdır ki, Azərbaycan ərazilərinin işğal altında saxlanması heç zaman Ermənistanın güddüyü siyasi nəticələri verməyəcək. Azərbaycan ərazilərinin işğalına əsaslanan status-kvo dayanıqlı deyil və qəbul edilməzdir".

Bu barədə keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin tərkibinə daxil olmayan Laçın rayonunun Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunmasının (18 may 1992) 27-ci ildönümü ilə bağlı Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Leyla Abdullayevanın yaydığı bəyanatda bildirilir.

"Bölgenin, o cümlədən Ermənistanın özünün dayanıqlı, demokratik, sülh, sabitlik və təhlükəsizliyin təmin olunduğu bir şəraitdə inkişafı birinci növbədə beynəlxalq hüququn əliylə təmin olunması, işğal

amiliyin aradan qaldırılması, məcburi köçkünlərin fundamental hüquqlarının bərpa olunmasında əsasıdır. Yalnız Azərbaycanın işğal olunmuş Dağlıq Qarabağ və ətraf bölgələrindəki Ermənistan silahlı qüvvələrinin bu ərazilərdən dərhal, tam və qeyd şərtsiz çıxarılması və Azərbaycanlı məcburi köçkünlərin öz evlərinə geri qayıtması iki ölkə arasında normal qonşuluq münasibətlərinin qurulmasına və bölgədə davamlı sülh, təhlükəsizlik və rifahın bərpa olunmasına imkan yaradacaq", - deyər XİN rəsmisi qeyd edib.

Bəyanatı sonunda deyilir ki, Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri çərçivəsində suverenliyi və ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi, Laçın, habelə ölkənin digər işğal olunmuş rayonlarından olan məcburi köçkünlərin öz doğma torpaqlarına qayıtmaq kimi hüquqlarının təmin edilməsi və ümumilikdə münaqişənin ağır fəsadlarının aradan qaldırılması beynəlxalq ictimaiyyətinin öhdəliyi olmaqla yanaşı, BMT Nizamnaməsinə də təsbit edilmiş kimi, Azərbaycan dövlətinin ayrılmaz hüququdur.

Bu hüquqa təbii ki, torpaqlarımızın güc yolu ilə azad edilməsi də daxildir. Onu Azərbaycanın əlindən heç kim almayıb...

ABŞ prezidenti Donald Tramp növbəti dəfə bildirib ki, İranla müharibə olmayacağına ümid edir. "Amerikanın Səsi"nin məlumatına görə, bu barədə açıqlamanı Tramp İsveçrə prezidenti ilə görüşündən verib. Eyni zamanda ABŞ dövlət başçısı İranla Amerikanın diplomatik əlaqələrə malik olmadığını xatırladaraq bildirib ki, İsveçrə ABŞ-ın Yaxın Şərqdəki maraqlarını təmsil edir.

Ağ Evin mətbuat katibi Sara Sanders daha əvvəl müxbirlərə bildirib ki, Tramp İranın davranışını dəyişməsinə istəyir. O, prezidentin İslam respublikası tərəfindən gələcək hər bir təcavüzə cavab verəcəyini bildirdiyini deyib.

ABŞ prezidenti Donald Tramp çərşənbə axşamı İrana müqavimət göstərmək üçün 120 min qoşun səfərbər etməyi planlaşdırdığı barədə məlumatı rədd edib. Lakin gələcəkdə bundan çox əsgəri qüvvə göndərilə biləcəyini də istisna etməyib.

Xatırladaq ki, ABŞ Müdafiə Nazirliyi ötən həftə "USS Abraham Linkoln" aviadaşıyıcısı, ardınca isə "USS Arlington" döyüş gəmisi qrupunu Fars körfəzinə göndərmiş. Bunun ardınca Qəterdə ABŞ-ın regionda ən böyük hərbi hava bazası hesab olunan "Əl-Udeyd"ə 4 ədəd strateji B-52 bombardmançıları və "Patriot" zenit-raket batareyaları göndərilib. Ötən gün isə ABŞ hərbi dəniz donanmasının "USS Gonzales (DDG-66)" və "USS McFaul'un (DDG-74)" raket esminələri Hörmüz boğazından Fars körfəzinə daxil olub. "Tomahawk" raketləri ilə təchiz olunmuş bu gəmilər zərbə gücü

Trampın müharibə nömrəsi

ABŞ prezidenti İsveçrə prezidentinə İran hökumətinə zəng etmələri üçün telefon nömrəsini nə üçün verib?

hesab olunur.

ABŞ zəruri olmayan diplomatik işçilərinə İraqı tərk etmək əmri verib. Bu addım Tramp administrasiyasının Yaxın Şərqdə Amerika əsgərlərinin İran və ya İranın dəstəklədiyi qüvvələr tərəfindən potensial təhlükələrə məruz qala bilməsi barədə xəbərdarlıq etdiyi vaxt atılır. Bundan əvvəl isə Oman dənizində Səudiyyə Ərəbistanı, BƏƏ və Norveçə məxsus 4 tanker hücumu məruz qalıb, sonrakı gün isə Səudiyyə Ərəbistanına məxsus neft kəməri və nasos stansiyası Yəməni husilərinə məxsus silahlı dronlar vasitəsilə hücumu məruz qalıb.

Körfəz ətrafında bu gərginlik və ABŞ qüvvələrinin toplanması müharibə təhlükəsini aktual edir.

Vaşinqton isə israrla müharibə olmayacağını bildirir. Tramp İsveçrə prezidenti ilə görüşündə növbəti dəfə İran hökumətinə zəng etmələri üçün nömrə verdiyini xatırladı. Qeyd edək ki, ABŞ prezidenti bildirib ki, İran rəhbərliyi ilə danışıqlara hazırdır, onlardan zəng gözləyir. Bu məqsədlə Tehranla Vaşinqton arasında vasitəçi rolunu oynayan İsveçrənin Tehran səfirliyinə müvafiq telefon nömrəsi verilib. Rəsmi Tehran isə telefon və digər formada danışıq ol-

mayacağını, Vaşinqtonun embarqoları dayandırmasını istəyir.

Vaşinqtondan gələn daha bir maraqlı xəbər isə Donald Trampın dövlət katibi Maykl Pompeo və milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşaviri Con Boltonun onu İranla müharibəyə çəkmələrindən qəzəblənməsi haqqındadır. "Washington Post" qəzeti yazır ki, Donald Tramp İranla münaqişənin onun seçkiqabağı öhdəliklərinin pozulması kimi qiymətləndirir. O, problemi diplomatik və İran liderləri ilə birbaşa danışıqla həll etməyə hazır olduğunu bildirir.

ABŞ-ın yüksək vəzifəli məmuru bildirib ki, Donald Tramp Bolton və Pompeonun hərbi kampaniya ilə bağlı fəaliyyətlərindən qəzəblənib. O, hələ bu barədə qərar qəbul etməyərək dövlət katibi və müşavirini bu istiqamətdə fəaliyyət göstərməyini dayandırır.

Donald Tramp isə administrasiyasında İran məsələsi ilə bağlı fikir ayrılığının olduğu barədə yayılan informasiyaları təkzib edib: "Heç bir münaqişə yoxdur. Müxtəlif qənaətlər bildirilir. Sonda mən qəti qərar qəbul edəcəyəm. Bu, çox sa-

də prosesdir. İranın danışıqlara tezliklə hazır olacağına əminəm".

Bu məlumat bir mənada İran ətrafında baş verənlərə işıq tutur. Belə anlaşılır ki, Vaşinqtonda, konkret olaraq administrasiyada İran mövzusunda iki fikir var. Bolton, Pompeo kimi "şahinlər" qrupu İrana qarşı güc tətbiqini, Tehranın cəzalandırılmasını istəyir. Yaxın tarixdən də bilindi ki, administrasiyadakı "yeni mühafizəkarlar" bir qayda olaraq müharibə tərəfdarı kimi çıxış edib. Hazırda İran mövzusunda da fəallıq edən məhz bu qrupdur. Ancaq prezident Tramp və ordu komandanlığı İranla savaşa isti yanaşmır. Trampın İrana müharibəyə münasibəti aydındır. ABŞ prezidenti seçkilər öncəsi müharibəyə başladığı ciddi risk almaq istəmir. Üstəlik İranla müharibə faktiki olaraq ABŞ-a heç nə qazandırmır. Əksinə, mövcud gərginlik körfəzin varlı ərəb ölkələrini ABŞ-dan daha çox silah və texnika almağa, başqa sözlə asılı olmağa vadar edir. Yaxın Şərq regionunun sürətlə silahlanması məhz ABŞ-İran gərginliyi yarandıqdan sonrakı dövrə təsadüf

edir. Vaşinqton İrani sanksiyalar vasitəsilə zəiflədərk Yaxın Şərqi silahlı müqavimət qrupları üzərindəki təsirini artırmağa və daha geniş mənada Tehranı ABŞ-la razılaşmağa vadar etmək istəyir.

ABŞ generaliteti də İranla müharibəyə isti yanaşmır. Ötən müddətdə amerikalı generalın hər hansı müharibə çağırışı olmayıb. Çünki hərbiçilər İranla müharibənin risklərini və təkəcə İranda deyil, bütövlükdə Yaxın Şərqdə Amerika maraqlarına olan təhdidini anlayırlar.

Amma İrana qarşı müharibəni istəyən və bunun üçün çalışan təkəcə Vaşinqtondakı "şahinlər" deyil. İsrail və körfəzin ərəb ölkələri də İranın ABŞ tərəfindən cəzalandırılmasını istəyir. Körfəz ölkələri, eləcə də İsrail açıq şəkildə ABŞ-ın İrana müdaxiləsinə dəstək bəyanatları verirlər. Son günlər regionda baş verən provokasiyaların kökündə məhz bu amil də dayanır. Kimlərsə Vaşinqtonu İranla toqquşmaya sürükləyir.

Ancaq açıq qarşıdurmanın baş verməsi az ehtimaldır, təbii ki, gözlənilməz provokasiyalar baş verməyə... Çünki ABŞ-ın İrana müdaxiləsi üçün hər hansı əlahiddə şərait və səbəb yoxdur. Ən azı indilikdə...

□ **Kənan RÖVŞƏNOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Qərb Ukraynaya demokratiya gətirib, nə apardı?

Əhəd Məmmədli: "Rusiya ilə bir yerdə demokratiyanı da saxlamaq olar"

Ukraynanın son beş ildə yaşadığı ilə bağlı hər zaman müzakirələr gedir. 2014-cü ilin martına qədər işləri qaydasında gedən, Avropanın Şərq qapısı sayılan bu ölkə Rusiya tərəfindən təcavüzə məruz qaldı, Kırım, Donbasın bir hissəsini itirdi, Donetsk və Luqanskda separatçı rejimlər yaradıldı.

Heç şübhəsiz ki, Ukraynanın başına gələn bəlalarda Amerika başda olmaqla, Qərb ölkələrinin də rolu az olmadı. Rəsmi Kiyevə hər cür dəstəyini verəcəyini bəyan edən Avropa ölkələri Rusiyanın hücumu zamanı Ukraynanı meydanda tək qoydular. Son beş ildə də Ukraynanın itirilən ərazilərini geri qaytarmaq üçün Amerikanın diqqətçəkən addımlarının şahidi olmamışıq. Doğrudur, bu ölkəyə təcavüzünə görə Rusiyaya sanksiyalar ard-arda gəlir. Amma bu sanksiyalar heç bir bəhrə verməyib.

Politoloq Əhəd Məmmədli bildirdi ki, nəinki Amerika, heç kəs üçün bunu etməyə dəyməzdi: "Demokratiya amorf bir şeydir. Bu dəyərə görə ərazi bütövlüyünü itirməyə dəyməzdi. Əslində belə baxsaq, Ukrayna torpaqlarını demokratiyaya görə deyil, Qərbə inteqrasiyaya görə itirdi. Və bu daha da acınacaqlı bir haldır. Qırğızıstan parlamentar respublikadır, Rusiya ilə də ittifaqda-

dır, demokratiyasını itirdimi, təbii ki, yox. Qərblə münasibətlərə gəldikdə, götürək digər türk dövləti Qazaxıstanı. Qazaxıstan da Qırğızıstan kimi KTMT, Avrasiya İttifaqında Rusiya ilə müttəfiqdir, lakin başda ABŞ olmaqla Qərb ölkələri ilə də münasibətlər yüksək səviyyədədir. Bütün bunları deməyim odur ki, Rusiya ilə bir yerdə olmaqla demokratiyanı da saxlamaq olar, üstəlik torpaqlarını da işğaldan qorumuş olarsan. Dövlətin təhlükəsizliyi naminə müvəqqəti Rusiya ilə birlikdə olmaq olar. Qazaxıstan nümunəsində bunu görürük. Ukrayna nümunəsində Qərbin vədlərinə aldandı rus ayısının pəncəsinə tuş gəldiyini gördük. İndi deyirəm hansı daha yaxşıdır, Qazaxıstan, yoxsa Ukrayna kimi olmaq? Mən birinci variantı seçirəm. Müxtəlif siyasi bloklarda olmaq olar, nə vaxt istəsən bu birliklərdən çıxmaq olar, amma torpaqlarını itirəndə, çətin bir də onları qaytara

biləsən. Əgər vətəninə səndən Rusiya kimi güclü bir ölkə qəsb edibse. 2005-ci ilə qədər olan siyasət yürüdülsəydi, Ukrayna ərazilərini itirməyəcəkdi. Qərb ideoloji baxımından insanları, xalqları, dövlətləri özü üçün zombi halına çevirir. Üçüncü dünya ölkələrinin vətəndaşları elə bilirlər ki, Qərb demokratiyası gələndən sonra dərhal xoşbəxt olacaqlar. Bu cür beyinlərin yuyulması vasitəsi ilə əksinə daha da bədbəxt olurlar. Bunu biz ərəb ölkələri, Ukrayna, Gürcüstan nümunəsində gördük. Gözümüzün qarşısında fərqli nümunələr də var, məsələn, yene

də Qazaxıstanı misal göstərə bilirik. Nazarbayevin müdrik siyasəti bir tərəfdən Rusiya və Çin, digər tərəfdən də Qərb arasında manevrlər nəticəsində Qazaxıstanın ərazi bütövlüyünü nəinki qoruyub saxladı, daha da gücləndirdi. Ukrayna da belə edə bilərdi, amma bu ölkənin müstəmləkə aydınları imkan vermədilər. Qərbdən maliyyələşən QHT-lər, partiyalar ölkələrini konfliktlər girdabına saldılar. İndi də Kiyev bu konfliktlər girdabında çabalaya-çabalaya qalıb. Kiyev səhv siyasətinin qurbanına çevrilib".

Politoloq Ukraynanın və-

kəzleşdirilmiş prezident dövlətinə çevrilməlidir. Qeyri-qanuni silahlı qruplaşmalar ləğv olunub, rəsmi ordu sıralarına çevrilməli, güclü iqtisadiyyat qurulmalıdır. Demokratiya adından anarxiyaya son qoyulmalıdır. 5 ildən bir prezident dəyişdirilməməlidir. Demokratik görüntü naminə dövlət özəklərinə ziyan vurulmamalıdır. Heç olmasa bir prezidentə iki dəfə dəl-badal seçilmək imkanı verilməlidir ki, başladığı, görəcəyi işləri sona qədər çatdıra bilsin. Korrupsiya ilə ciddi mübarizə aparılmalıdır. Ukrayna çalışmalıdır ki tezliklə NATO və Avropa İttifaqına qəbul edilsin. Bütün itkilərə rəğmən Qərbə inteqrasiya yolunu seçiblərsə, sona qədər getməlidirlər ki, bu seçimin dividendlərini qazansınlar. Rusiyaya yenidən qayıtmaq məsələsi gündəmdə deyil. Rusiya işğal etdiyi əraziləri qaytarmaq şərti ilə bu baş verə bilər. Rusların da ən azı Kırım ukraynalılara qaytarmaq fikri yoxdur. Bu da baş verməyə qədər hansısa geriyyə qayıdışdan söz gedə bilməz. Torpaqlar işğaldan qala-qala Moskva tərəfə getmək istəyən siyasətçiyə Ukrayna xalqı heç vaxt dəstək verməz. Ukrayna özünü elə bərbad vəziyyətə salıb ki, 5 il ciddi nəticələr qazanmaq üçün çox az müddətdir. Buna illər lazımdır".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"